

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036, Dep

0030 Oslo

Vår ref.: Vigdis Endal

Oslo, 6.mai 2013

Høringsuttalelse – levekår og tiltak for mennesker med utviklingshemming

SAFO er et samarbeidsforum mellom funksjonshemmedes organisasjoner, Norges Handikapforbund (NHF), Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) og Foreningen Norges Døvblinde (FNDB).

SAFOs visjon er at mennesker med nedsatt funksjonsevne oppnår likeverd og likestilling med rett til samfunnsdeltakelse. SAFO legger til grunn en forståelse av funksjonshemming som samfunnsskapt barrierer som kan føre til at personer med nedsatt funksjonsevne ikke får delta aktivt i samfunnet. SAFO ser en slik utestengning som brudd på menneskerettighetene og diskriminering.

En ny stortingsmelding er nødvendig

SAFO setter pris på at regjeringen har iverksatt en prosess mot en stortingsmelding om politikken overfor mennesker med utviklingshemming. Etter stortingsmeldingen på feltet som kom i 1989, har de fleste i Norge tatt del i en rivende velferds- og velstandsutvikling. De materielle rammebetingelsene er blitt kraftig forbedret for folk flest, noe som f.eks. har medført langt flere valgmuligheter og langt større reell selvbestemmelse i dag enn i 1989. Det vil være rimelig om politikken overfor mennesker med utviklingshemming sees i dette perspektivet. Skal en være en fullverdig samfunnsmedlem, må en også kunne ta del i de positive utviklingstrekkene som samfunnet for øvrig gjennomgår.

Buudir utarbeidet en faktarapport om levevilkårene for mennesker med utviklingshemming. Rapporten "Slik har jeg det i dag" fra Buudir dannet grunnlag for høringsnotatet fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

SAFO anbefaler å bygge mer på Bufdirs faktarapport i det videre arbeidet med stortingsmeldingen. Høringsnotatet beskriver kanskje i mindre grad situasjonen til den enkelte med utviklingshemning enn Bufdirs rapport. Fokus er i stor grad på hva de ulike departementene har gjort og kan gjøre. Et slik fokus er nyttig, men det er ikke tilstrekkelig til å beskrive livssituasjonen til mennesker med utviklingshemning. Ved å fokusere for sterkt på departementenes handlingsrom, kan en risikere å ikke fange opp påkrevde nye tiltak.

Vedtatt politikk må gjennomføres

Når målsetninger ikke realiseres, kommer dette enten av manglende virkemidler, mangelfull bruk av virkemidler eller feil bruk av virkemidler. SAFO savner en samlet gjennomgang av de statlige styringssystemene for å sikre de nasjonale målsetningene på feltet.

Ansvarsreformen var en stor sosialpolitisk reform. Ambisjonene var høye. SAFO vil stille spørsmål med om ambisjonsnivået fra reformen opprettholdes eller dempes i dette høringsnotatet.

En kan finne flere formuleringer som i større grad tjener til å forsvare manglende handlinger fra departementsnivå enn det å sikre reformens ambisjoner. Spesielt viser vi til omtalen av boligpolitikken hvor det hevdes at størrelsen på bofellesskapene aldri var diskutert i Stortinget. Stortingets debatt og vedtak var en del av en bred forutgående faglig og politisk prosess. I denne prosessen var kravet om maksimum 3-5 personer per bofellesskap. Nettopp her finner en også Kommunaldepartementets begrunnelse for å instruere Husbanken om denne maksimumsgrensen for bofellesskapenes størrelse. Det kommer ikke frem at dagens grense med 8 personer per «avdeling» er hentet fra forarbeidene til Demensplan 2015 og er begrunnet i dementes mangelfulle orienteringsevne og helt uavhengig av begrunnelsene for normalisering og integrering.

Professor Jan Tøssebro er den som har fulgt reformen tettest, bla. med fire etterfølgende levekårsundersøkelser. Det er påfallende når professor Jan Tøssebro sine funn ikke refereres i kapitlet om arbeid. SAFO har forståelse for at departementet kan ha innsigelser mot resultatene fra professor Jan Tøssebro, men da bør eventuelt disse innsigelsene fremkomme. Det å utelate kjente og vesentlige referanser, kan bidra til å skape unødvendig skepsis.

Normalisering og integrering gjelder flere

Nedbyggingen av HVPU var noe som angikk personer med utviklingshemning. Målsetningene om normalisering og integrering i kommunene er en målsetning som gjelder alle innbyggerne.

Når det i dag snakkes om politikken overfor mennesker med utviklingshemning, er det prinsipielt og ut i fra målsetningene, vanskelig å se at dette skal være en spesiell politikk.

I praksis har mange med utviklingshemning en svak stemme og et stort behov for velferdsstatens tjenester, SAFO forstår denne praktiske situasjonen som begrunnelsen for politikfeltet.

I det videre arbeidet med stortingsmelding, vil det være interessant også å belyse relevansen av politikken overfor mennesker med utviklingshemning, overfor andre grupper med svak stemme og store bistandsbehov.

Med vennlig hilsen
Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO)

Arne Lein/s/
Leder

Vigdis Endal/s/
Daglig leder